

Neka mi bude dopušteno, drugovi, kao najstarijem članu ovoga sastanka, da osobno izrazim svoju radost zbog prisustvovanja na ovome našem domjenku s programom razmatranja povijesnih i stvaralačkih odnosa hrvatske književnosti prema drugim evropskim književnostima te zbog suradnje i inozemnih učesnika. A ta je naša radost utoliko veća i obrazloženija, što možemo među tim inozemnim učesnicima pozdraviti i predstavnike njemačke i ruske znanosti o književnosti, s čijim je nacionalnim književnostima hrvatska stvaralačka književnost u prošlosti održavala neposredne i plodonosne veze.

Njihov osobni dolazak i boravak u našoj znanstvenoj sredini dade se pozitivno – i za njih i za nas podjednako – ocijeniti poznatim izričajem njemačkoga pjesnika, koji je uvjetovao ispravno shvaćanje inozemnog pjesnika i njegove nacionalne književnosti neposrednim poznavanjem pjesnikove domovine, njegove društveno-političke sredine. A da to vrijedi *mutatis mutandis* i za ispravno poznavanje i ocjenjivanje povijesnih i međuknjiževnih stvaralačkih odnosa u pojačanoj mjeri, pokušat ću dokazati – upravo zbog prisutnosti ovome sastanku dviju predstavnica suvremene sovjetske znanosti o književnosti – nabačenu misao jednom značajnom, a malo poznatom činjenicom sa područja rusko-hrvatskih književnih odnosa. Htio bih naime podsjetiti na jednu književno-kritičku intervenciju ruske demokratske književnosti unatrag stotinu godina, kad je ta napredna književnost u posebnom članku reprezentativne tadašnje ruske književne smotre »*Ujesnik Evropy*« (1878) spočitala hrvatskoj preporodnoj književnosti reakcionarnost s razloga što su se naši književni preporoditelji povezali u svom stvaranju s tadašnjim ruskim konzervativnim književnim krugovima, poimence sa takozvanim slavenofilima organiziranim pod reakcionarnom devizom samodržavlja, pravoslavlja i ruskoga hegemonističkog nacionalizma. Zamjerili su nam tu 'natražnjačku' vezu naše književnosti s ruskom reakcijom, preporučajući joj istodobno perspektivnije povezivanje s ruskom naprednom revolucionarnom književnošću te dobe, koja se, makar i u političkom podzemlju, požrtvovno borila za nov društveni poredak na planiranim ruševinama dotrajalog ruskog samodržavlja. Međutim, ne poznavajući u potrebitoj mjeri naših, hrvatskih nacionalno-političkih prilika i neprilika unutar Austro-Ugarske, pa ne uvažavajući prema tome ni prvenstvenost naše borbe za narodno oslobođenje – makar i uz

pomoć reakcionarne Rusije – ruska revolucionarna demokracija – ne raspolažući nikakvom stvarnom vlašću u svojoj državi – nije nam ni teoretski mogla biti od pomoći u našoj preteškoj narodnooslobodilačkoj borbi. Sve su to dobro znali naši »Ilirci«, demokrati od glave do pete, pa su u slavenofilima tražili – makar i uzalud – saveznike od nužde u svojoj borbi. Naprosto *faut de mieux*.

Eto, drugovi, takvi nespozazumi najlakše nastaju krivnjom nedovoljnog poznavanja međusobnih nacionalnih i društvenih sredina, njihovih borbenih ciljeva i potreba.

Toliko u objašnjenje moje radosti što se, evo, na djelu nadoše u ovom času s nama književni stručnjaci sovjetske znanosti o književnosti u cilju neposrednog upoznavanja naše književno-znanstvene i društvene stvarnosti. Istakao sam, nadalje, svoje zadovoljstvo i zbog prisutnosti na ovom zborovanju zapaženoga njemačkoga slavista Reinhard Lauera, profesora sveučilišta u Göttingenu, poznatog istraživača Heineova utjecaja u jugoslavenskim književnostima. U svom lijepom referatu o Heineovu utjecaju u hrvatskoj književnosti on je, makar i u drugom kontekstu, apostrofirao i našega Mirka Bogovića, pod imenom *Emerika Bogovića*, interpretirajući ispravno tu i takve prisilne deformacije naše stvarnosti u doba germanizatorskog apsolutizma našim, kako je on točno ocijenio, kolonijalnim položajem u okviru Austro-Ugarske monarhije. A bilo je to manje ili više u doba kad su nam ruski revolucionarni demokrate zamjerali što u ilirskim budnicama kultiviramo nacionalno-političku, umjesto socijalno-političke heroike.

Nedovoljno poznavanje nacionalnoga tla, njegove istinske društveno-političke zakonitosti i stvarnosti, može biti kako na vlastitom tako i na stranom tlu izvorištem zabludā i nepravice, gdje hrvatski kolonijalni Mirko postaje *volens nolens* germaniziranim Emerikom, a požrtvovni borac za narodni opstanak – 'reakcionarom'...

Preporučio bih zato prisutnim inozemnim gostima – s njihovim dopuštenjem – da se pri proučavanju naše kulturne i književne stvarnosti nastoje, kao i ovaj put, primaći toj stvarnosti metodom svetoga Tome, to jest neposrednim dodirrom. Na korist sebi i nama. Hvala!

Josip Badalić